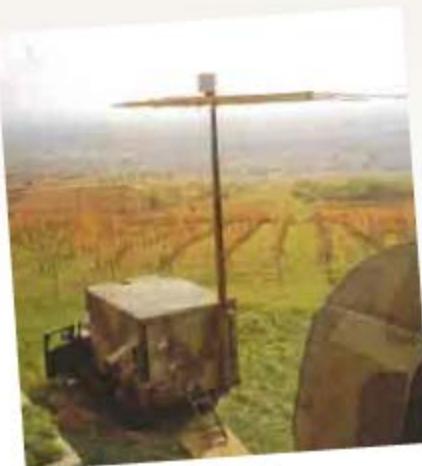

30. obljetnica osnivanja Ureda za nacionalnu sigurnost i Hrvatske izvještajne službe (3)

UNS i HIS kao najjače hrvatsko tajno oružje

Kako je Hrvatska stvorila
sustav za prisluškivanje
Slobodana Miloševića

Časnici HIS-a došli na brdo Borčec s napravljenom opremom. Od toga trenutka pratio se svaki razgovor Slobodana Miloševića. Veselju nije bilo kraja

Piše: JOŠKO BULJAN

Kada su te 1993. napokon stvorenne moderne hrvatske obavještajne i protuobavještajne službe pod vodstvom UNS-a, Hrvatska je dobila priliku razvijati svoje obavještajne metode kojima će moći prikupiti podatke

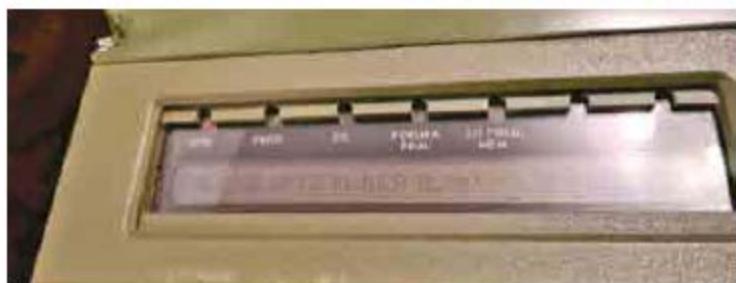
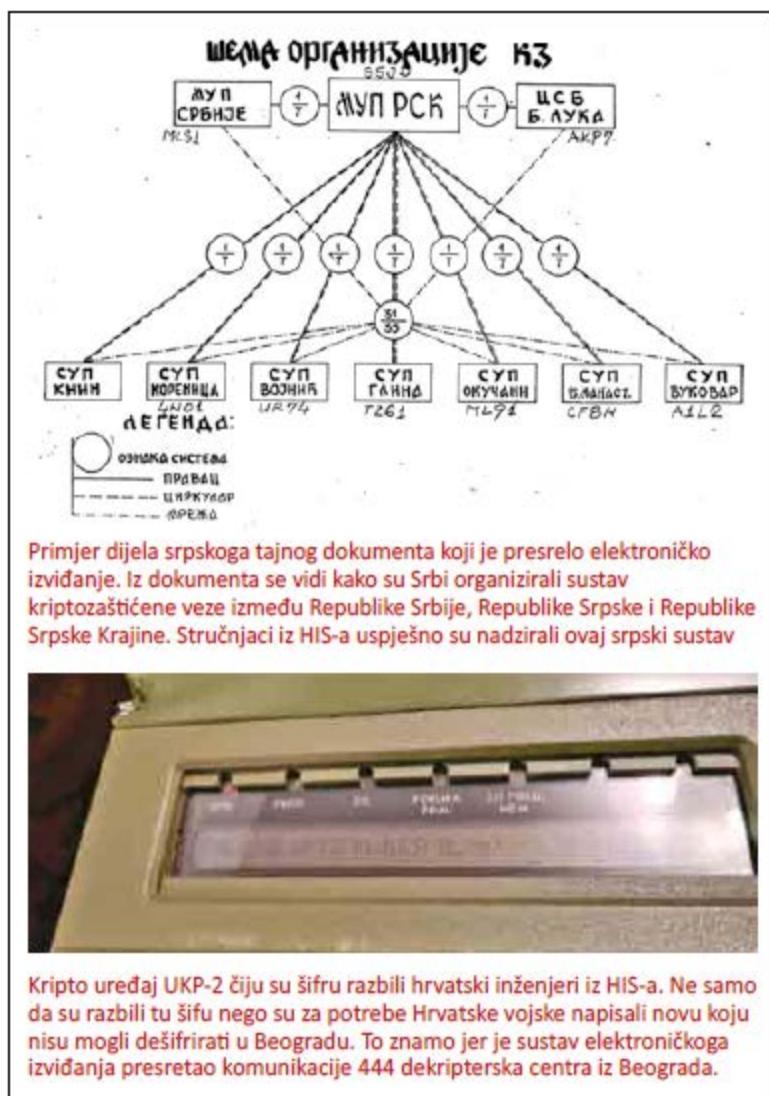
potrebne za vođenje rata onako kako su to planirali raditi Tuđman i Šušak: napadati protivničke planove! Koliko je besmisleno napadati gradove, vidimo i danas, a tada smo to mogli vidjeti na primjeru Vukovara te mnogih hrvatskih i bosanskohercegovačkih gradova pod srpskom opsadom: baš kao i Rusi danas, i Srbici su tada malo postigli razaranji-

ma gradova. Napasti njihove snage, također nije bila opcija jer su njihove snage bile neusporedivo brojnije ne samo u ratu, nego i dugo nakon rata. Da se napadne plan, mora ga se dobro poznavati i biti siguran u vjerodostojnost podataka. Tu je bila najveća zadaća obavještajnih služba, i vojnih i civilnih. Ponovimo, HIS nije naslijedio i nije preuzeo ni ne-

čije ljudi ni nečije arhive. Kremuli smo od mule. U HIS-u su počeli raditi mladi i neopterećeni ljudi stvorenji u Domovinskom ratu, a to znači da je jedini kapital HIS-a od samoga početka bio u mladim sposobnim i samozatajnjim ljudima. Oni na početku nisu imali velikoga obavještajnog iskustva, imali su vlastita znanja o prilikama na terenu te sposobnost za ocjenjivanje i procjenjivanje ljudi i događaja. Naša prednost počivala je na uvjerenju da je svaka obavještajna procjena uvjetovana ispravnom dijagnozom stanja.

Stvaranje sustava električkoga izviđanja

Da bi došli do te ispravne dijagnoze bio je potreban kontinuiran i masovan izvor podataka. HIS-ovi časnici odlučili su to riješiti stvaranjem sustava električkoga izviđanja. Elektročko izviđanje proces je presretanja i analize električkih signala. Od početka električke ere vojske i državne institucije su stavno prate, otkrivaju i procjenjuju svaki električki sustav ili uređaj kojim se ljudi koriste bez obzira na to ima li vojnu ili civilnu primjenu. Elektročko izviđanje zasnovano je na znanju, sustavnom i mukotrpnim radu te strpljenju. Da bismo električki presretali informacije i signale koje prenose ili šalju neki komunikacijski, radarski ili računalni sustavi, potreban je planski i dugotrajan obavještajni rad na prikupljanju tehničkih informacija na temelju kojih će inženjeri napraviti sustav za presretanje i eksplotaciju informacija i signala. Države i vojske koje ovakvim tajnim presretanjem dolaze do informacija koriste ih da bi ostvarile određenu političku, vojnu ili gospodarsku prednost. U ratu takve informacije često prepuštuju jesu li pobjednik ili gubitnik. Sustave za električko izviđanje nismo mogli kupiti zbog embarga, morali smo ih sami napraviti. U Upravi za znanost i tehnologiju HIS-a i Središnjici za električko izviđanje Glavnoga stožera Hrvatske vojske osmišljeni su svi sustavi za presretanje srpskih komunikacija na

Kripto uređaj UKP-2 čiju su šifru razbili hrvatski inženjeri iz HIS-a. Ne samo da su razbili tu šifru nego su za potrebe Hrvatske vojske napisali novu koju nisu mogli dešifrirati u Beogradu. To znamo jer je sustav električkoga izviđanja presreto komunikacije 444 dekripterska centra iz Beograda.

temelju prikupljenih podataka. Srpski sustavi i sustavi JNA analizirani su na temelju niza obavijesnih razgovora koje su časnici HIS-a obavili s bivšim časnicima i dočasnicima JNA koje su se koristili tim uređajima, znali sve operativne i tehničke procedure, a najvjedniji izvor informacija o tim uređajima pronađen je u zarobljenoj servisnoj do-

kumentaciji. Tehnologija u rukama inženjera tadašnjega ETF-a (danasa FER-a), inženjera Fakulteta strojarstva i brodogradnje i matematičara i fizičara s PMF-a koji su radili u HIS-u i Hrvatskoj vojsci postala je glavno hrvatsko oružje. Izrada sustava za presretanje razgovora visokih srpskih vojnih i civilnih dužnosnika filmska je priča. Kako

je bio embargo, morali smo ga sami proizvesti. Prijemni dio sustava napravila su dvojica inženjera *Ericsson Nikole Tesle* u garaži jednoga od njih, u zgradi na Selskoj cesti 34 jer je u to vrijeme tvrtka *Nikola Tesla* bila privatizirana i švedski vlasnici nisu dopuštali nikakvu vojnu proizvodnju. Tadašnji direktor koji je bio osvjedočeni domoljub izdvojio je ta dva najiskusnija inženjera za radio-relejne uređaje i u tajnosti s inženjerima HIS-a stvoren sustav za prislушкиvanje Slobodana Miloševića, Mile Martića i drugih. Da bi što brže pronašli gdje je i teoretski moguće presresti neki srpski radio signal, razvijen je sustav za proračun radio vidljivosti s prikazom na trodimenzionalnoj karti Hrvatske. Taj je sustav izračunao da se radio-relejni pravac Knin-Beograd može prislушкиvati na dvjema lokacijama u Hrvatskoj – jedna je bila na brdu Borčec u Zagrebu. Kada su obavještajni časnici HIS-a i Središnjice došli na Borčec vozilom u kojem je bio sustav proizведен u garaži i pokrenuli ga, veselju nije bilo kraja. Od toga trenutka mogli smo pratiti svaki telefonski razgovor bilo kojeg srpskog vojnog i civilnog dužnosnika s Beogradom. Od najveće važnosti bili su snimljeni razgovori Slobodana Miloševića s razbojničkim kolovoda u Kninu. Sustav je radio sve do Oluje, a tako veliku paraboličnu antenu teško je bilo prikriti i za svaku je pohvalu činjenica da stanovnici Borčeca nikada nisu kompromitirali ili nešto otkrili medijima o tom sustavu. Između ostaloga, taj je sustav presepio sve relevantne informacije oko Plana Z4. Naime, hrvatske službe snimile su razgovore koje je oko Plana Z4 vodio Slobodan Milošević sa Milanom Martićem i Ilijom Prijićem i drugima. Slobodan Milošević bio je uvjeren u vojnu pobjedu u Hrvatskoj pa je naredio Miljanu Martiću i Iliju Prijiću, koji je tada bio ministar vanjskih poslova Republike Srpske Krajine, da Plan Z4 odbiju, točnije da ga niti "ne uzmu u ruke" od veleposlanika koji su ga donijeli u Knin. Tuđman je ove informacije itekako znao iskoristiti. Žalosno je da danas

Mate Granić, Miomir Žužul i hrvatska diplomacija u svom serijalu tvrde kako je "srpsko neprihvatanje Plana Z4 – povjesna sreća", iako postoje dokumenti koji potvrđuju da je to jedna od najbriljantnijih obaveštajnih pobjeda HIS-a i hrvatske obavještajne zajednice. Pred Oluju

Prijemni dio sustava napravila su dvojica inženjera Ericsson Nikole Tesle u garaži jednoga od njih, u zgradi na Selskoj cesti 34 jer je u to vrijeme tvrtka *Nikola Tesla* bila privatizirana i švedski vlasnici nisu dopuštali nikakvu vojnu proizvodnju.
Tadašnji direktor koji je bio osvjedočeni domoljub izdvojio je ta dva najiskusnija inženjera za radio-relejne uređaje i u tajnosti s inženjerima HIS-a stvoren je sustav za prislушкиvanje Slobodana Miloševića, Mile Martića i drugih

gotovo 95 posto obaveštajnih informacija u realnom vremenu določilo je iz elektroničkoga izviđanja, a ta nadmoć dopuštala je Tuđmanu i Šušku da pravodobnim napadom na srpske planove vode Hrvatsku iz pobjede u pobjedu.

Stvaranje državnog sustava kripto-zaštite

Paralelno sa stvaranjem sustava elektroničkoga izviđanja, HIS je

radio na nizu projekata s ciljem poboljšanja postojećih državnih kripto-zaštitnih sustava, a pogotovo kripto-zaštitnih sustava Hrvatske vojske. Ti sustavi bili su potrebni da se smanji i potpuno otkloni izloženost državnih i vojnih podataka neprijateljskim sustavima elektro-ničkoga izviđanja. U vrlo kratko vrijeme HIS je osigurao dovoljnu količinu kripto telefona KT-93, koji su korisnici nazvali "crni telefon". S tim uređajem uspostavljena je državna kripto-zaštita mreža za prijenos govora, telefaks poruka i podataka s kojom su bili povezani predsjednik Republike Tuđman, Predsjednik Sabora, Predsjednik Vlade, Vlada RH, diplomatska predstavništva, Glavni stožer i sva zapovjedništva Hrvatske vojske, Ministarstvo unutarnjih poslova i sve policijske postaje. Za korištenje uređaja nije bila potrebna gotovo nikakva obuka, šifrirao je automatski, zbog toga je bio dobro prihvaćen od krajnjih korisnika. Zato srpska strana nije nikada imala na raspolaganju snimljeni razgovor predsjednika Tuđmana, ministra obrane Gojka Šuška ili bilo kojega drugog hrvatskog dužnosnika i voj-

nog zapovjednika. Za Oluju stručnjaci iz HIS-a povezali su taj kripto telefon i satelitski terminal Inmarsat A pa je vrhovni zapovjednik Tuđman u svakom trenutku bez obzira na stanje lokalne telekomunikacijske infrastrukture koja je bila razorena ratnim operacijama imao izravnu satelitsku kripto-zaštićenu vezu sa svakim zapovjednikom. Paralelno s tim, HIS je s obaveštajnom zajednicom prikupljao obaveštajne informacije o komunikacijskim i kripto-zaštitnim sustavima naših protivnika Srba. Kako je bio uveden embargo, Hrvatska, a pogotovo Hrvatska vojska, nije mogla kupiti никакav vojni kripto-uredaj. Za neke kripto-uredaje JNA, koji su u značajnijim brojevima bili zarobljeni, inženjeri HIS-a napravili su reverzni inženjerинг s ciljem da u uređaj ugrade hrvatski program za šifiranje. Tako je HIS uspješno modificirao nekolicinu uređaja među kojima je bio i kripto-uredaj UKP2. Osim modifikacije uređaja kakav je bio UKP-2, napravljen je reverzni inženjerинг drugih srpskih kripto-uredaja KZU-63, KZU-64, KZU-71... koji su se koristile srpske okupacijske snage. Ti podatci iskorištavani su su-

stavom elektroničkoga izviđanja pa je Hrvatska svakodnevno imala na raspolaganju gomile najtajnijih srpskih podataka, naredaba i vojnih pla-

Hrvatska je izradila i zaštitne kripto sustave telefona predsjednika

Tuđmana i najviših dužnosnika s tzv. crnim telefonima. Srpska strana zbog toga nikada nije mogla prisluskivati hrvatsku. Obaveštajne informacije koje će HIS svakodnevno dostavljati predsjedniku Tuđmanu i Gojku Šušku o srpskim vojnim planovima bit će presudne za veličanstvenu Oluju

nova. Do ljeta 1995. nova hrvatska obaveštajna zajednica predvođena HIS-om omogućila je da Hrvatska preživi sve klopke i smicalice međunarodne zajednice pa i zamku s Planom Z4. Hrvatska se konačno morala suočiti s činjenicom da u

bliskoj budućnosti nema izgleda za mirno vraćanje okupiranih područja. Da bi zaštitila vlastite nacionalne interese, Hrvatska je odlučila sama vojno oslobođiti okupirana područja. Obavještajne informacije koje će HIS svakodnevno dostavljati predsjedniku Tuđmanu i Gojku Šušku o srpskim vojnim planovima bit će presudne za veličanstvenu Oluju.

Ukratko, stvaranje novih služba s novim, obrazovanim ljudima bez veza sa službama bivše države nije samo donijelo pomak u "mentalnom sklopu". Bio je to svakako odmak od udbaša koji u kožnatim jaknama slušaju što tko govori u birtiji, ali i odmak od "poslovnih ljudi" koji su u svojim tvrtkama u inozemstvu pružali zaštitu i financiranje kojekavim jugoslavenskim razbojniciima u ubojicama. Ali vrlo brzo nove su službe donijele one rezultate za koje su bile stvorene: upotrebljive informacije i to strateške razine. Spomenuti kontinuitet u prikupljanju kao i masovnost informacija ključni su elementi elektroničkog izviđanja. Ali tu je svakako i ciljanje, tj. sposobnost da se presretnu sve i samo relevantne informacije. I u tomu su nove hrvatske službe uspjеле. O takvim rezultatima stare strukture koje same sebi tepeaju da su "professionalci" mogle su samo sanjati. O tomu više u sljedećem nastavku.

